INDHOLDSFORTEGNELSE - NAVNEORD, UDSAGNSORD, TILLÆGSORD C

Navneord - introduktion 1

Ental/bestemt form 2

“Kartoffel-ord” og “noget” foran navneord 3

Flertalsendelser 4

Flertalsendelser 5

X og tværs med navneord 6

Vokalskift i flertal 7

Flertal/bestemt form 8

Flertal/bestemt form 9

Ejefald 10

X og tværs med navneord 11

Sammensatte navneord 12

Sammensatte navneord med bindebogstav 13

Lav selv sammensatte navneord 14

Slavetræning - bøjning 15

Egennavne 16

Udsagnsord - introduktion 17

Navneform og bydeform 18

Navneform og bydeform 19

Nutid 20

Det besværlige nutids-r 21

Datid - endelsen -ede 22

Datid - endelsen -te 23

Stærkt bøjede udsagnsord 24

X og tværs med udsagnsord 25

INDHOLDSFORTEGNELSE - NAVNEORD, UDSAGNSORD, TILLÆGSORD C

Udsagnsord - ligger eller lægger? 26

Kort tillægsform 27

Lang tillægsform 28

Endelserne -ene eller -ende 29

X og tværs med udsagnsord 30

Synes eller syntes 31

Slavetræning - bøjning 32

Tillægsord - introduktion 33

Endelser 34

Bøjning - 1. grad, 2. grad og 3. grad 35

Bøjning med mere og mest 36

X og tværs med tillægsord 37

Mere gradbøjning 38

X og tværs med tillægsord 39

En stribet - to stribede 40

Slavetræning - bøjning 41

Find fejl 42

Repetition med navneord, udsagnsord og tillægsord 43

X og tværs med navneord, udsagnsord og tillægsord 44

NAVNEORD

NAVNEORD er ting, levende væsner og begreber.
Du kan sætte **en** eller **et** foran de fleste - fx **en** bil, **et** træ.
Du kan røre ved de fleste navneord men ikke ved alle:
fx en dag, et minut, et øjeblik.
Visse navneord kan du ikke sætte **en** eller **et** foran:
fx **nogle** penge, **noget** mælk.
Navneord er også begreber:
fx kærlighed, omsorg, ensomhed.

A. Find 12 navneord i kassen. Sæt streg under, og skriv dem på linjerne under kassen.

gaffel - gik - venlig - reol - ømhed - vender - regnvejr - lettere - symaskine - blyant
stor - næsehorn - hallert - sød - husk - lagkage - sorg - rygsæk - bestille - måned

gaffel

IKKE TIL KOPI

De navneord, du sætter **en** foran, kaldes **n-ord** (*fx en bil*).
De navneord, du sætter **et** foran, kaldes **t-ord** (*fx et tog*).

NAVNEORD HEDDER SUBSTANTIV PÅ LATIN

B. Find 8 n-ord og 8 t-ord i kassen. Skriv dem på linjerne under kassen.

smil - lænestol - lagkage - arbejde - hæfte - kamera - hjul - cirkel - hjelm
hjerne - hjerte - regnestykke - citron - hundehvalp - engel - askebæger

n-ord

t-ord

C. Find 2 navneord, der starter med hver af disse vokaler.

a _____ f _____

c _____ o _____

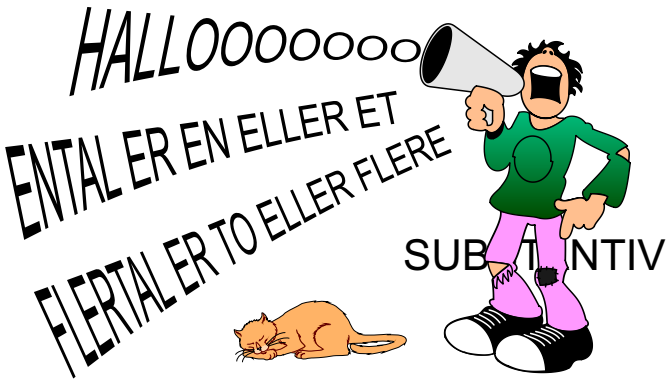
u _____ æ _____

EKSTRA 1: Find venligst 15 navneord, du kan finde i en stue (*fx en reol*). Skriv ordene i dit hæfte.

EKSTRA 2: Find venligst 15 navneord, du kan finde i en cykelforretning (*fx et hjul*). Skriv ordene i dit hæfte.

Navneord i flertal/ubestemt form får følgende endelser:

-e som i (flere) dag**e**
-r som i (flere) uge**r**
-er som i (flere) måned**er**
ingenting som i (flere) år

A. Udfyld skemaerne, som vist. Husk venligst, at nogle af ordene får dobbeltkonsonant, når de bøjes (*fx en sygdom - flere sygdomme*).

Ord, der får endelsen ***-e***

ental/ubestemt	flertal/ubestemt
et ugeblad	
en fodbold	
en faldskærm	
en sygdom	
et fortov	
en forskel	

Ord, der får endelsen ***-r***

ental/ubestemt	flertal/ubestemt
et værelse	
en detalje	
en skjorte	
en st[illegible]	
et menn[illegible]	
en chance	

IKKE TIL KOPI

Ord, der får endelsen ***-er***

ental/ubestemt	flertal/ubestemt
et ansigt	
et gevær	
en knallert	
et hospital	
et toilet	
et tyveri	

Ord, der ***ingen endelse*** får

ental/ubestemt	flertal/ubestemt
et fjernsyn	
et vinglas	
et indbrud	
et jordbær	
et rugbrød	
et eventyr	

B. Find navneord, der starter med disse bogstaver: br- dr- fr- gr- kr- pr- tr- sv- kl- Skriv ordene i flertal/ubestemt form på linjerne.

Ekstra: Find 10 ord, der starter med C. Skriv dem i dit hæfte i flertal/ubestemt form.

NAVNEORD

Navneord bøjes i fire former:
ental/ubestemt form: en blyant - et blad
ental/bestemt form: blyanten - bladet
flertal/ubestemt form: flere blyanter - flere blade
flertal/bestemt form: alle blyanterne - alle bladene

Navneord i flertal/bestemt form får følgende endelser:
-erne, -rne og -ene

A. Udfyld skemaerne, som vist.

Ord, der får endelsen **- erne**

ental/ubestemt	flertal/bestemt
en måned	alle månederne
et ansigt	
et hospital	
et tyveri	
et toilet	
en knallert	
en citron	

Ord, der får endelsen **- ene**

ental/ubestemt	flertal/bestemt
et år	
en fodbold	
et smil	
en snor	
et sprog	
et forår	
et togkort	

IKKE TIL KOPI

Ord, der får endelsen **- rne**

ental/ubestemt	flertal/bestemt
en uge	
et værelse	
en detalje	
en pære	
en skjorte	
en chance	
en tåre	

Enkelte navneord får endelsen -ne i flertal/bestemt form. De fleste af disse ender på -er i ental/ubestemt form
Undtalgelse: menneske.

ental/ubestemt	flertal/bestemt
en lærer	alle lærerne
en bager	
en dansker	
en murer	
et menneske	

B. Vælg to ord fra hvert skema i opgave A. Skriv en sætning med hvert af de 8 ord i dit hæfte. Der er nemlig ikke plads hér.

C. Find 2 ord, der får endelsen -ene og 2 ord, der får endelsen -erne i flertal/bestemt form. Ordene må SELVFØLGELIG ikke stå på denne side.

LIDT FOR SJOV

A. Kan du lave sammensatte navneord af dise tegninger? Der skal være 10 i alt. Alle ord er navneord.

træk[illegible]

IKKE TIL KOPI

B. Skriv de sammensatte navneord fra opgave A i i flertal/ubestemt og flertal/bestemt form i dit hæfte.

C. Lav sammensatte navneord. Find et ord, der kan sættes foran de tre ord til højre som vist.

æble — træ / kage / skrog

____ — bjerg / bjørn / lagkage

____ — gård / taske / elev

____ — taske / hjul / klokke

____ — hus / ferie / kjole

____ — orm / vejr / frakke

____ — læge / pine / børste

____ — tæppe / spand / klud

____ — brev / potte / kop

D. Skriv alle de sammensatte navneord fra opgave C i ental/bestemt form i dit hæfte.

EKSTRA: Lav 12 sammensatte navneord hvor du bruger mindst én af illustrationerne fra opgave A.
Du må gerne bruge samme illustration flere gange.

UDSAGNSORD

UDSAGNSORD er gøre-ord.
UDSAGNSORD fortæller, hvad der sker.
Du kan sætte at eller jeg foran.
Fx at læse - jeg læser.

A. Find 14 udsagnsord i kassen. Sæt streg under og skriv dem på linjerne, som vist.

danser - cykelstyr - forklare - beskrive - blå - kassedame - venter - glad - steger
hænge - lukker - morgen - fortæller - aftensmad - reparere - langsom - avisen
tænker - lillebror - besværlig - fejre - huske - sejler - rød - smile - kasket - gå

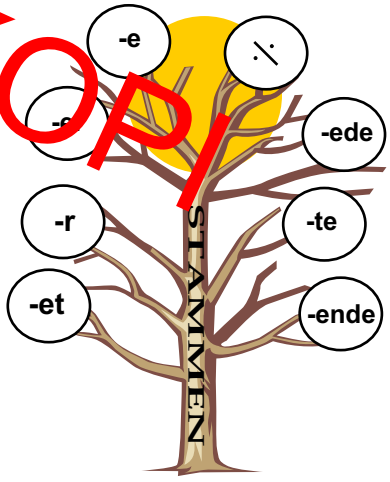
danser

IKKE TIL KOPI

På disse sider skal du bøje UDSAGNSORD i seks former.
Bydeform: læs.
Navneform: læse.
Nutid: læser.
Datid: læste.
Kort tillægsform: læst.
Lang tillægsform: læsende.

Bydeform kaldes også for STAMMEN.
På stammen sættes alle endelser.

UDSAGNSORD HEDDER VERBUM PÅ LATIN

B. Disse udsagnsord står i bydeform/stammen.Skriv dem i navneform, som vist.

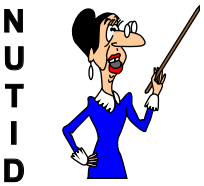
~~sving~~ - drej - hvisk - bland - skrid - brug - hvil - kræv
tænd - skriv - skær - spis - vask - husk - frys

Navneform får oftest endelsen *-e*

at svinge	at _____	at _____
at _____	at _____	at _____
at _____	at _____	at _____
at _____	at _____	at _____
at _____	at _____	at _____

EKSTRA: Vælg 8 ord fra opgave B og skriv en sætning med hvert ord i dit hæfte.
Navneform bruges ofte sammen med fx kan, skal, vil, må (*fx: Vi skal svinge til højre her).*

UDSAGNSORD

Udsagnsord bøjes i tid.
Det du gør NU - i dag - kaldes NUTID.
De fleste udsagnsord får endelsen *-er* i nutid.

A: Udfyld skemaet, som vist

navneform	bydeform	nutid
at tænke	tænk	tænker
at hviske		
at fortælle		
at føle		
at planlægge		
at forklare		
at spørge		
at invitere		
at sparke		
at flygte		
at skjule		

IKKE TIL KOPI

B: Skriv disse ord i nutid. Alle får endelsen *-er*.
HUSK, at nogle af ordene får dobbeltkonsonant, når de bøjes.

udskriv - spørg - indrøm - beskriv - bestem - fotografer - divider - anerkend
beklag - marcher - brænd - overvej - indbyd - ødelæg - server

EKSTRA: Vælg 4 ord fra opgave A og 4 ord fra opgave B. Skriv en sætning med hvert ord i dit hæfte.
Ordene skal naturligvis stå i nutid.

KLASSISKE FEJL

Klassiske fejl er sådan nogle, som rigtig mange mennesker render rundt og laver.
Her kommer en af dem:

De fleste udsagnsord ender på *-r* i nutid.
Hvis de ender på *-re* i navneform, kan det være ret svært at høre nutids-r'et.
Fx er det svært at høre -r'et i: høre/hører - køre/kører - lære/lærer.

BRUG "SPISE-PRØVEN"

Indsæt ordet "spise" i stedet for det rigtige udsagnsord - og lyt.
Hvis der skal -r på spise, skal der også -r på det rigtige udsagnsord.

Jeg kan ikke høre noget.
Jeg kan ikke spise noget.

Jeg hører det hele.
Jeg spiser det hele.

IKKE TIL KOPI

A. Streg det forkerte ord over, og skriv det rigtige på linjen.

Kvinden bære/bærer _____ kufferten, for manden gider desværre ikke.

Når bordbomben eksplodere/eksploderer _____, bliver hunden bange.

Min mor vil gerne servere/serverer _____ noget mad for os.

Jeg er ikke særlig god til at brodere/broderer _____.

e eller r

Men jeg er vanvittigt god til at dividere/dividerer _____.

Vi skal aflevere/afleverer _____ stil på næste fredag.

Kopimaskinen fungere/fungerer _____ desværre ikke i dag.

Flaget blafre/blafrer _____ i vinden.

e eller r

Der eksistere/eksisterer _____ ikke liv på månen.

Nu vil jeg formulere/formulerer _____ et spørgsmål:

"Føler du, at staveopgaver irritere/irriterer _____ dig?"

e eller r

Pigen gider slet ikke besvare/besvarer _____ spørgsmål.

På lørdag skal vi fejre/fejrer _____ min fars fødselsdag.

Fotografen fotografere/fotograferer _____ alle elever på skolen.

Mekanikeren reparere/reparerer _____ biler hele dagen.

e eller r

Husk, at placere/placerer _____ bogstaverne på linien.

Ditte konstatere/konstaterer _____, at tiden er gået.

EKSTRA: Find 10 ord, der ender på -re i navneform. Det skal selvfølgelig ikke være ord fra opgave A.
Skriv ordene i navneform og nutid i dit hæfte.

UDSAGNSORD

Udsagnsord bøjes i tid. Udsagnsord hedder noget forskelligt, hvis det er noget, du gør i dag eller noget, du gjorde i går. Derfor må det nu være på tide at præsentere en tidslinie.

FØR DATID og FØR NUTID dannes af hjælpeudsagnsordene havde/har eller var/er + KORT TILLÆGSFORM.

KORT TILLÆGSFORM ender altid på T. Ord i kort tillægsform får endelsen ***-t*** eller ***-et***.

A. Skriv disse udsagnsord i kort tillægsform/før nutid på linjerne, som vist.

IKKE TIL KOPI

opfør	har opført	beklag	har beklaget
føl	_____	marcher	_____
brænd	_____	forelsk	_____
skjul	_____	overvej	_____
gennemfør	_____	udregn	_____
udnævn	_____	forklar	_____
mistænk	_____	interesser	_____
indse	_____	aflever	_____
hæld	_____	frygt	_____
anvend	_____	bestå	_____
inddel	_____	opdrag	_____
udfør	_____	hvisk	_____
betal	_____	forstå	_____

B. Vælg 5 ord fra hver række i opgave A og skriv en sætning med hver ord i dit hæfte. Sætningerne skal være i før nutid (*fx jeg har betalt maden.*)

C. Skriv også lige disse ord i kort tillægsform: spark, skjul, flygt, tænk, udstil, indrøm.

_____

_____

EKSTRA: Vi har tre særlige bogstaver på dansk: æ, ø og å. Find lige 2 udsagnsord, der starter med hvert af de tre bogstaver. Skriv ordene i nutid, datid og kort tillægsform i dit hæfte.

TILLÆGSORD

TILLÆGSORD er beskrive-ord. De beskriver navneord.
En **nysgerrig** dreng. En **stribet** zebra. Et **trist** øjeblik.

A. Find 11 TILLÆGSORD i kassen. Sæt streg under og skriv dem på linjerne, som vist.

orange - doven - forstod - reoler - gammel - bordben - fantasifuld - dejlig - lampe
overlevede - lækker - langsom - morgenmad - lægger - onskabsfuld - kattekilling
besværlig - nysgerrig - grøn - kommode - bevæger - musiktime - leger - overtroisk

orange

Tillægsord lægger sig til navneord. Det betyder, at navneordet bestemmer, hvilken endelse tillægsordet får.
Hvis navneordet er et **t-ord**, får tillægsordet endelsen ***t*** (**et** sød***t*** æble).
Der er enkelte udtagelser fra denne regel - *fx lille, orange, lilla.* Ord, der ender på **-sk** eller **-ende** (*fx praktisk og spændende*) får heller ikke endelsen **-t**.

IKKE TIL KOPI

B. Find navneord, der passer til tillægsordene. Skriv tillægsordene med eller uden -t.

gammel — et _____

interessant — en _____

dejlig — en _____

sød — et _____

besværlig — et _____

fattig — en _____

lækker — en _____

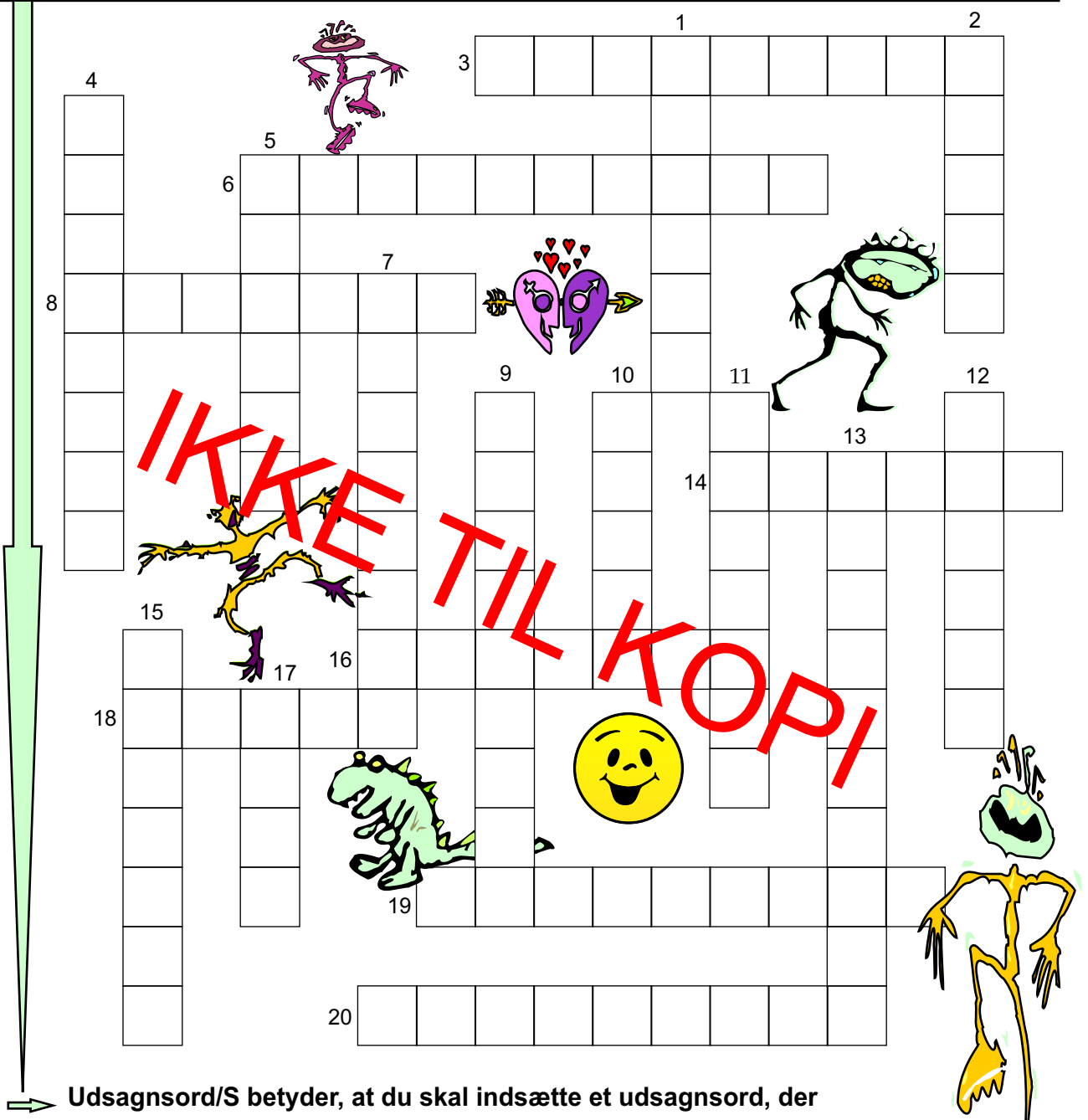
overtroisk — et _____

C. Skriv venligst en sætning med hvert af disse ord: praktisk, indbildsk, fantastisk.

EKSTRA: Find 10 tillægsord, der starter med S.

A. Indsæt ordene fra kassen i X og tværsen. Nederst på siden får du forklaringer.

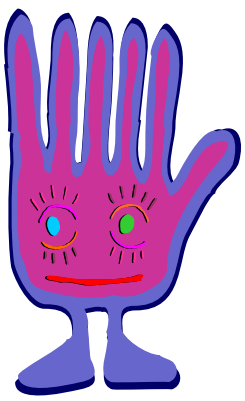
besværligt, drak, dygtigst, eventyret, forsvarer, gennemgik, løbende, klogest, smilene, yngre kæresterne, køerne, lækrere, indsat, løbene, smilende, sprang, søvnigere, ældst, ruder

IKKE TIL KOPI

Udsagnsord/S betyder, at du skal indsætte et udsagnsord, der starter med S. Det samme gælder for navneord og tillægsord.

1. udsagnsord/S
2. navneord/R
3. udsagnsord/F
4. udsagnsord/S
5. navneord/K
6. navneord/K
7. tillægsord/D
8. udsagnsord/L
9. tillægsord/S
10. tillægsord/Y

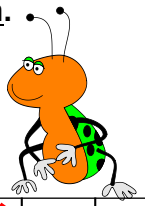

11. tillægsord/K
12. udsagnsord/I
13. tillægsord/B
14. navneord/L
15. tillægsord/L
16. navneord/S
17. udsagnsord/D
18. tillægsord/Æ
19. udsagnsord/G
20. navneord/E

EKSTRA 1: Find 5 navneord, 5 udsagnsord og 5 tillægsord, der starter med B.

EKSTRA 2: Skriv en kort historie i dit hæfte, hvor du bruger mindst 10 af ordene fra opgave A.

A: Indsæt ordene fra listen. Alle ord skal skrives i <u>ental/bestemt form</u>.

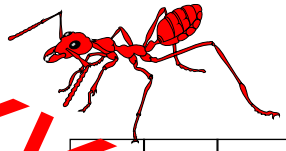

LODRET

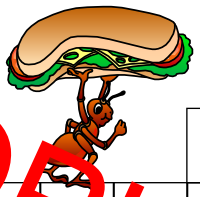
1. gravko
2. himmel
3. æsel
4. fodbold
5. snevejr
6. myre
8. vand
10. forskel
11. cirkel
14. støvle
15. frisure

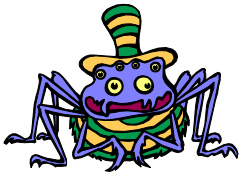
VANDRET

7. skjorte
9. værelse
12. fjernsyn
13. mælk
16. vinglas
17. citron
18. traktor
19. menneske

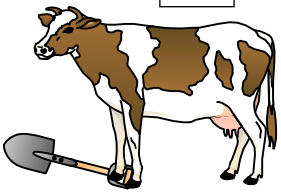

EKSTRASIDER
IKKE TIL KOPI

B. 11 af ordene i opgave A har tre stavelser, når de står i ental/bestemt form. Hvilke 11?

© www.caleidos.dk - Navneord, udsagnsord, tillægsord C

Find navneord i ental/bestemt form på kryds og tværs.

Du kan finde ordene vandret og lodret.

Selvfølgelig kan du huske, at ental/bestemt form er fx huset eller bilen.

Skriv dine ord på linjerne under kassen.

EKSTRASIDER

æ	s	l	e	t	l	e	g	e	n
l	æ	b	e	n	s	n	a	e	t
b	l	o	d	e	t	g	f	v	n
f	o	r	s	k	e	l	l	e	n
o	t	o	k	l	g	e	e	j	e
r	a	d	i	o	e	n	n	e	n
å	g	u	e	e	n	a	å	e	l
r	e	e	n	n	y	n	e	v	l
e	t	n	h	i	m	l	e	n	e
t	k	a	r	t	o	f	l	e	n

IKKE TIL KOPI

legen

© www.caleidos.dk - Navneord, udsagnsord, tillægsord C

A. Skriv, som vist i nutid og navneform.

BEMÆRK: Udsagnsord, der ender på en vokal i bydeform, får endelsen *-r* i nutid.

ALLE andre udsagnsord i denne opgave får endelsen *-er* i nutid.

EKSTRASIDER

kravl	+ er	= kravler	at kravle
forstå	+ r	=	
skjul	+	=	
opfind	+	=	
afvent	+	=	
gennemfør	+	=	
indse	+	=	
garanter	+	=	
gennemgå	+	=	
bevar	+	=	
tilstå	+	=	
frygt	+	=	
fasthold	+	=	
foregå	+	=	
aflever	+	=	

IKKE TIL KOPI

Næsten alle udsagnsord får endelsen *-er* eller endelsen *-r* i nutid. Undtagelser: kan, skal, vil, må.

B. Indsæt den rigtige form af udsagnsordet: navneform eller nutid.

(fortsæt) Filmen _____ efter reklamerne.

(indbyd) Jeg vil _____ nogle gæster til min fødselsdag.

(visk) Du bliver nødt til at _____ det forkerte ord ud.

(kan) Det er god stil at _____ stave.

(klø) Jeg har fået et myggestik, og det _____!

(indsæt) Han _____ pengene i banken i dag.

VERBUM

© www.caleidos.dk - Navneord, udsagnsord, tillægsord C

Find udsagnsordord, der starter med disse bogstaver.
Skriv dem i nutid.

V	O	U

EKSTRASIDER

Find udsagnsordord, der starter med disse bogstaver.
Skriv dem i datid.

G	P	T

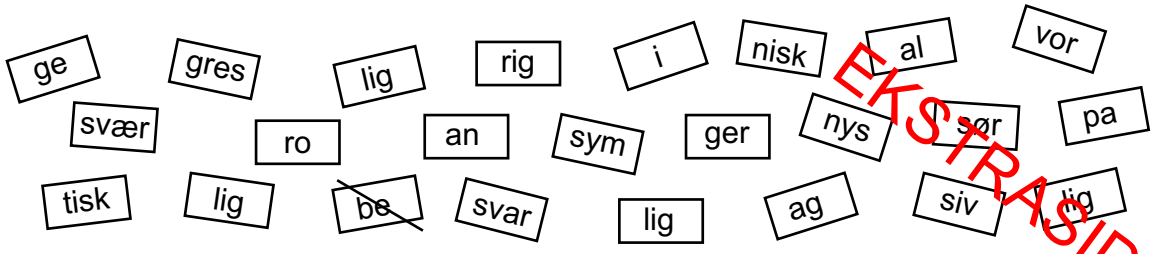
IKKE TIL KOPI

Find udsagnsord, der starter med disse bogstaver.
Skriv dem i kort tillægsform.

H	L	M

© www.caleidos.dk - Navneord, udsagnsord, tillægsord C

A. Lav tillægsord af disse stavelser. Alle ord står i 1. grad. Skriv dem også i 2. grad. Nogle ord skal bøjes med mere og mest.

EKSTRASIDER

	1. grad	2. grad
b	be	
a		
s		
a		
i		
a		
s		
n		

IKKE TIL KOPI

B. Find 15 tillægsord i kassen. Sæt streg under ordene, og skriv dem på linjerne.

general - velklædt - begejstret - cyklerne - kalenderen - afstumpet - trodsig
lejlighed - uafhængig - indbildsk - legetøjsforretning - gratis - cirkel - papir
champignon - intelligent - følelsesløs - tilfreds - bagved - ubegavet - danser
nøjagtig - overskud - hensynsfuld - forvirret - legemsdele - under - storslået

C. I opgave B er der 5 tillægsord med stumt D. Skriv dem her.

D. I opgave B er der 3 tillægsord med stumt G. Skriv dem her.

© www.caleidos.dk - Navneord, udsagnsord, tillægsord C